

Η κατάσταση εφαρμογής των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικότοπους στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Μία ανάλυση περιβαλλοντικών μη κυβερνητικών οργανώσεων
σε 18 κράτη μέλη

Σύνοψη στα ελληνικά

Μάρτιος 2018

Η κατάσταση εφαρμογής των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους

Οι οδηγίες για τα άγρια πτηνά και για τους οικοτόπους αποτελούν τα βασικά νομικά εργαλεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να πετύχει την αναχαίτιση και τελικά την αντιστροφή της απώλειας της βιοποικιλότητας. Στις δύο αυτές οδηγίες για τη φύση βασίζεται η δημιουργία του μεγαλύτερου και πλέον συνεκτικού δικτύου προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο, του δικτύου Natura 2000. Το 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ολοκλήρωσε τον έλεγχο καταλληλότητας για τις δύο αυτές οδηγίες, καταλήγοντας ότι είναι κατάλληλες για τον σκοπό που έχουν υιοθετηθεί. Η ανάλυση που παρουσιάζεται στην έκθεση αυτή εντοπίζει ξεκάθαρα την ανάγκη για σημαντική βελτίωση της εφαρμογής τους.

Σε αυτό το πλαίσιο, οργανώσεις που αποτελούν μέρος των τεσσάρων μεγάλων δικτύων περιβαλλοντικών οργανώσεων στην Ευρώπη [BirdLife, WWF, European Environmental Bureau (EEB) and Friends of the Earth Europe (FoEE)] ένωσαν τις εξειδικευμένες απόψεις τους, ώστε να βαθμολογήσουν την κατάσταση εφαρμογής στα κράτη μέλη όπου αυτές δραστηριοποιούνται. Βαθμοί δόθηκαν σε 11 κριτήρια εφαρμογής των οδηγιών και συγκεκριμένα: ενσωμάτωση στο εθνικό δίκαιο, τον χαρακτηρισμό περιοχών Natura 2000, τη διαχείριση των περιοχών και ειδικότερα την εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης, τη διαθεσιμότητα πόρων και χρηματοδοτήσεων για την κάλυψη της εφαρμογής τους. Επίσης, εξετάστηκε κατά πόσο τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την προστασία των προστατευόμενων ειδών, το βαθμό εφαρμογής της δέουσας εκτίμησης έργων και δραστηριοτήτων, την αντιμετώπιση των ξενικών εισβλητικών, γνωστών και ως χωροκατακτητικών ειδών, και την προώθηση της οικολογικής συνοχής και σύνδεσης των περιοχών Natura 2000. Επιπλέον, βάσει των κριτηρίων αξιολογήθηκε κατά πόσο τα κράτη μέλη παρακολουθούν την κατάσταση των ειδών και οικοτόπων κοινοτικής σημασίας, αν και πώς ενθαρρύνουν την έρευνα και την επιστημονική μελέτη και τέλος κατά πόσο εμπλέκουν τους ενδιαφερόμενους φορείς και διασφαλίζουν ανοιχτές, δημόσιες συμμετοχικές διαδικασίες σε όλα τα στάδια εφαρμογής των οδηγιών.

Κάποιες τάσεις μεταξύ των κρατών μελών είναι προφανείς. Η μόνη θετική τάση αφορά την ενσωμάτωση των οδηγιών στο εθνικό δίκαιο, καθώς τα περισσότερα μέλη που εξετάστηκαν (67%) έχουν ενσωματώσει επαρκώς τις δύο οδηγίες.

Ωστόσο, είναι απογοητευτικό ότι κανένα από τα υπόλοιπα κριτήρια αξιολόγησης δεν έλαβε περισσότερους θετικούς βαθμούς. Μάλιστα, σε κάποια κριτήρια, και ειδικότερα στη διαχείριση των περιοχών, την προστασία των ειδών, την εφαρμογή της δέουσας εκτίμησης, και τη συμμετοχή των εμπλεκόμενων φορέων, σε κανένα από τα κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν δεν δόθηκε πράσινο φως.

Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι σχεδόν μισά από τα κράτη μέλη βαθμολογήθηκαν με κόκκινο αναφορικά με τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000 και την εφαρμογή της δέουσας εκτίμησης. Περισσότερα από τα μισά κράτη μέλη που εξετάστηκαν φαίνεται να παραβλέπουν την υποχρέωση οικολογικής συνοχής του δικτύου Natura 2000, ενώ 44% των κρατών μελών βρίσκονται στο κόκκινο σχετικά με την προστασία των προστατευόμενων περιοχών.

Συνολικά, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναβαθμίσουν την προσπάθειά τους στα περισσότερα από τα κριτήρια που αξιολογήθηκαν, καθώς τα φανάρια βαθμολόγησης αναβοσβήνουν σε έντονο πορτοκαλί. Περισσότερο από το 75% των κρατών μελών που εξετάστηκαν δεν έχουν ακόμα χαρακτηρίσει επαρκή αριθμό περιοχών Natura 2000, ενώ σε πολλές περιπτώσεις ο χαρακτηρισμός δεν είναι πλήρης με βάση τις απαιτήσεις των οδηγιών για καθορισμό στόχων διατήρησης. Ιδιαίτερα ανησυχητικό για την επιτυχία εφαρμογής των οδηγιών, είναι το γεγονός ότι περισσότερο από το 95% των κρατών μελών που αναλύθηκαν, δεν εμπλέκουν επαρκώς τους εμπλεκόμενους φορείς.

Υπάρχουν ωστόσο και κάποια κράτη μέλη που σε κάποια κριτήρια αξιολόγησης της εφαρμογής των οδηγιών βαθμολογούνται αρκετά καλά. Για παράδειγμα, η Ουγγαρία, το Λουξεμβούργο, και η Βαλωνική περιφέρεια του Βελγίου συγκαταλέγονται στους πρωταθλητές της οικολογικής συνοχής του δικτύου Natura 2000. Αντίστοιχα, το παράδειγμα της Κροατίας έχει πολλά να διδάξει σε άλλα κράτη μέλη, καθώς αποτελεί το μόνο κράτος μέλος στο οποίο καταγράφεται

συνδεσιμότητα μεταξύ των περιοχών Natura 2000. Επίσης, το Βέλγιο, η Δανία, και η Ουγγαρία πληρούν τις υποχρεώσεις τους σε σχέση με την παρακολούθηση της κατάστασης των ειδών και των οικοτόπων, ενώ το Βέλγιο και το Λουξεμβούργο αποτελούν τις χώρες που υποστηρίζουν την επιστημονική κοινότητα στην έρευνα και τη μελέτη της κατάστασης των απειλούμενων ειδών.

Με επαρκείς πόρους, αφοσίωση και βούληση για ανταλλαγή γνώσης και εμπειριών, η πλήρης και αποτελεσματική εφαρμογή των οδηγιών για τη φύση είναι δυνατή. Ωστόσο απαιτείται φιλοδοξία από πλευράς κρατών μελών και Επιτροπής, ώστε οι καλές πρακτικές να μην αποτελούν πλέον την εξαίρεση, και να αποφέρουν τα απαραίτητα αποτελέσματα που θα διασφαλίζουν τη διατήρηση της μοναδικής φυσικής κληρονομιάς της Ευρώπης για τις επόμενες γενιές.

Βαθμολογία για την προστασία της φύσης

Αυστρία

	
	<ul style="list-style-type: none"> • Διαχείριση περιοχών • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους • Χαρακτηρισμός περιοχών • Προστασία ειδών • Οικολογική συνοχή • Χρηματοδότηση και πόροι • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Προώθηση έρευνας

Βέλγιο

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους • Χαρακτηρισμός περιοχών (Βαλλωνία) • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Προώθηση έρευνας • Ξενικά είδη (Βαλλωνία)
	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρακτηρισμός περιοχών (Φλάνδρα + Ομοσπονδιακό (θαλάσσιων)) • Διαχείριση περιοχών • Προστασία ειδών • Ξενικά είδη (Φλάνδρα) • Χρηματοδότηση και πόροι • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none"> • Οικολογική συνοχή • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων

Βουλγαρία

	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none">• Χαρακτηρισμός περιοχών• Ξενικά είδη• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none">• Διαχείριση περιοχών• Προστασία ειδών• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων• Χρηματοδότηση και πόροι• Οικολογική συνοχή• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών• Προώθηση έρευνας

Κροατία

	<ul style="list-style-type: none">• Οικολογική συνοχή
	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους• Προστασία ειδών• Χρηματοδότηση και πόροι• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών• Προώθηση έρευνας• Ξενικά είδη• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none">• Χαρακτηρισμός περιοχών• Διαχείριση περιοχών• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων

Κύπρος

	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους• Χαρακτηρισμός περιοχών• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών• Προώθηση έρευνας• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none">• Διαχείριση περιοχών• Προστασία ειδών• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων• Οικολογική συνοχή• Χρηματοδότηση και πόροι• Ξενικά είδη

Δανία

	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών
	<ul style="list-style-type: none">• Χαρακτηρισμός περιοχών• Διαχείριση περιοχών• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων• Προώθηση έρευνας• Ξενικά είδη• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία• Χρηματοδότηση και πόροι
	<ul style="list-style-type: none">• Προστασία ειδών• Οικολογική συνοχή

Φινλανδία

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρακτηρισμός περιοχών • Διαχείριση περιοχών • Προστασία ειδών • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων • Οικολογική συνοχή • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Προώθηση έρευνας • Ξενικά είδη • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none"> • Χρηματοδότηση και πόροι

Ελλάδα

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρακτηρισμός περιοχών • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων • Οικολογική συνοχή • Χρηματοδότηση και πόροι • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Προώθηση έρευνας • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none"> • Διαχείριση περιοχών • Προστασία ειδών • Ξενικά είδη

Ουγγαρία

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους • Χαρακτηρισμός περιοχών • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών
	<ul style="list-style-type: none"> • Διαχείριση περιοχών • Προστασία ειδών • Οικολογική συνοχή • Χρηματοδότηση και πόροι • Προώθηση έρευνας • Ξενικά είδη • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none"> • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων

Ιρλανδία

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρακτηρισμός περιοχών • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων • Χρηματοδότηση και πόροι • Προώθηση έρευνας • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών
	<ul style="list-style-type: none"> • Διαχείριση περιοχών • Προστασία ειδών • Οικολογική συνοχή • Ξενικά είδη • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία

Ιταλία

	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none">• Χαρακτηρισμός περιοχών• Προστασία ειδών• Χρηματοδότηση και πόροι• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών• Προώθηση έρευνας• Ξενικά είδη
	<ul style="list-style-type: none">• Διαχείριση περιοχών• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων• Οικολογική συνοχή• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία

Λετονία

	
	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους• Χαρακτηρισμός περιοχών• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών• Προστασία ειδών• Οικολογική συνοχή• Ξενικά είδη• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none">• Διαχείριση περιοχών• Χρηματοδότηση και πόροι• Προώθηση έρευνας

Λουξεμβούργο

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους • Χαρακτηρισμός περιοχών • Προώθηση έρευνας
	<ul style="list-style-type: none"> • Διαχείριση περιοχών • Προστασία ειδών • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων • Οικολογική συνοχή • Χρηματοδότηση και πόροι • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Ξενικά είδη • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	

Ολλανδία

	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρακτηρισμός περιοχών • Διαχείριση περιοχών (χερσαίων) • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων (χερσαίων) • Οικολογική συνοχή • Χρηματοδότηση και πόροι • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Προώθηση έρευνας • Ξενικά είδη • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none"> • Προστασία ειδών • Διαχείριση περιοχών (θαλάσσιων) • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων (θαλάσσιων)

Πορτογαλία

	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none">• Χαρακτηρισμός περιοχών• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none">• Διαχείριση περιοχών• Προστασία ειδών• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων• Χρηματοδότηση και πόροι• Οικολογική συνοχή• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών• Προώθηση έρευνας• Ξενικά είδη

Ρουμανία

	<ul style="list-style-type: none">• Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους
	<ul style="list-style-type: none">• Χαρακτηρισμός περιοχών• Διαχείριση περιοχών• Προστασία ειδών• Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών• Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	<ul style="list-style-type: none">• Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων• Οικολογική συνοχή• Χρηματοδότηση και πόροι• Προώθηση έρευνας• Ξενικά είδη

Σουηδία

	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους • Χαρακτηρισμός περιοχών • Διαχείριση περιοχών • Προστασία ειδών • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Προώθηση έρευνας • Ξενικά είδη • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία • Χρηματοδότηση και πόροι
	<ul style="list-style-type: none"> • Οικολογική συνοχή

Ηνωμένο Βασίλειο

	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ενσωμάτωση των οδηγιών για τα άγρια πτηνά και τους οικοτόπους • Χαρακτηρισμός περιοχών • Αποφυγή υποβάθμισης περιοχών, όχληση ειδών και εφαρμογή δέουσας εκτίμησης επιπτώσεων • Προστασία ειδών • Διαχείριση περιοχών • Οικολογική συνοχή • Χρηματοδότηση και πόροι • Παρακολούθηση οικοτόπων και ειδών • Προώθηση έρευνας • Ξενικά είδη • Εμπλοκή ενδιαφερόμενων φορέων, συμμετοχικές διαδικασίες και επικοινωνία
	

Οι συγγραφείς αναγνωρίζουν με εκτίμηση την οικονομική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του ιδρύματος MAVA για αυτή την έκδοση. Το περιεχόμενο του παρόντος αποτελεί αποκλειστική ευθύνη των συγγραφέων και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντικατοπτρίζει τις απόψεις των δωρητών που προαναφέρθηκαν. Οι δωρητές δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο κείμενο.